

ARCHEOLOGIENOTA

SINT-NIKLAAS – GENTSE BAAN 2016

BUREAUONDERZOEK

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

RAPPORTEN VAN ERF PUNT – CEL ONDERZOEK 22 – DEEL 1

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 22 – DEEL 1

OPDRACHTGEVER

VZW Ouderenzorg Zusters Jozefienen, Tereken 14, 9100 Sint-Niklaas

PROJECT

Sint-Niklaas – Gentse Baan 2016

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2016F163

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Niet van toepassing

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/archeologischdienstwaasland>

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. VERANTWOORDING

Ter hoogte van de Gentse Baan 45 zal de vzw Ouderenzorg Zusters Jozefienen een woonzorgcentrum bouwen. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste en Marjolijn De Puydt.

1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

PROJECTCODE

2016F163

WETTELIJK DEPOT

ISSN 0778-3841

BETROKKEN ACTOREN

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)

Veldwerkleider: Thierry Van Neste

Assistent-archeoloog: Marjolijn De Puydt

Wetenschappelijke advisering: Erfpunt – cel Beheer

NAAM OPDRACHTGEVER:

VZW Ouderenzorg Zusters Jozefienen, Tereken 14, 9100 Sint-Niklaas

VINDPLAATSNAAM:

Sint-Niklaas – Gentse Baan 2016 (SN GB 16)

PROVINCIE:

Oost-Vlaanderen

GEMEENTE:

Sint-Niklaas

DEELGEMEENTE:

Sint-Niklaas

PLAATS:

Gentse Baan 45

TOPONIEM:

De Winningen, Heerlijkheid van Meuleackers

COÖRDINATEN (LAMBERT '72):

Noord: 204576,094000 m

Oost: 133237,888000 m

Zuid: 204430,812000 m

West: 133093,698000 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Sint-Niklaas, Afdeling 4, Sectie D, perceel 58P

Kadasterplan: zie § 2.2.1.1

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

Zie § 2.2.1.2

BEGINDATUM:

15 juni 2016

EINDDATUM:

1 september 2016

RELEVANTE TERMEN UIT DE INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Typologie: niet van toepassing

Datering: Onbepaald, nieuwe tijd (16de-18de eeuw), nieuwste tijd (19de-21ste eeuw)

Stijlen: niet van toepassing

Culturen: niet van toepassing

Materiaal: niet van toepassing

Soort: niet van toepassing

Gebeurtenis: bureauonderzoek

VERSTOORDE ZONES

Binnen het projectgebied is geen sprake van gekende verstoorde zones.

1.3. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het projectgebied werd nog geen voorgaand archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.4. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.4.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 9168,12 m², hierbij zal meer dan 1000 m² verstoord worden.

Artikel 5.4.1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem.

In het kader van het bureauonderzoek:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Worden reeds verstoorde en reeds onderzochte zones in kaart gebracht;
- Worden de gekende aardkundige en ecologische kenmerken geïnventariseerd;
- Worden de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren geïnventariseerd en ingeschat;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.

Om de eventuele archeologische waarde van het onderzochte gebied in te schatten, wordt informatie verzameld over minstens volgende aspecten, op basis van alle relevante bronnen:

1. De bewoningsgeschiedenis;
2. De landschapshistoriek;
3. De topografie;
4. De geologie;
5. Het bodemgebruik;
6. De vegetatie;

7. De aanwezige erfgoedwaarden;
8. De historische ingrepen.

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

1.4.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

1.4.3. Geplande werken en bodemingrepen

Op het perceel zal een woonzorgcentrum gebouwd worden (fig. 2). Naast het hoofdgebouw, dat de oostelijke helft van het perceel grotendeels in beslag zal nemen, worden een toegangsweg met parkings en een parkeergebouw aangelegd. Bij de bouwwerken wordt geen kelder voorzien, maar aan de zuidelijke rand worden wel enkele semiondergrondse afvalcontainers geplaatst.

De bestaande gebouwtjes zullen worden afgebroken.

De openluchtparking zal geplaatst worden bovenop infiltratiekratten (fig. 3). Onder het parkeergebouw zullen twee regenwaterputten geplaatst worden, respectievelijk van 15 000 en 20 000 liter. Ten noorden van het hoofdgebouw worden vier regenwaterputten voorzien. Deze hebben alle een capaciteit van 20 000 liter.

Aan de zuidoostelijke hoek van de parking zal een septische put met een capaciteit van 15 000 liter geplaatst worden. Ook aan de zuidelijke rand van het projectgebied, ter hoogte van de toegangsweg, zal een septische put geplaatst worden, ditmaal met een volume van 20 000 liter.

De bestaande bomenlaag en kruidenlaag in het westelijke deel van het projectgebied zal bij de inrichting behouden blijven. De bodem zal hier slechts ondiep bewerkt worden voor het aanplanten en inzaaien van enkele kruiden. Ook de bomen langs de zuidwestelijke rand zullen blijven staan.

De definitieve funderingsplannen zullen slechts bepaald worden bij de uitvoering van de werken aangezien de gunning zal gebeuren volgens een prestatieopdracht naar de aannemer. Er wordt echter van uitgegaan dat dit zal gebeuren in de vorm van een paalfundering.

Fig. 3. Rioleringsplan (Boeckx).

1.5. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voor het bureauonderzoek werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving van het projectgebied. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden verkregen via de Web Map Service (WMS) voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV), de “Erfgoedbank Waasland”¹ en het portaal “Cartesius”², een samenwerking tussen het Nationaal Geografisch Instituut, de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum van Midden-Afrika. De verkregen kaarten werden indien nodig bewerkt, gegeoreferend en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het projectgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via de Web Map Service en de downloadcatalogus van het AGIV³. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de cel Beheer van Erfpunt. Daarnaast werden de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en de desbetreffende onderzoeksrapporten geraadpleegd.

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk, werden geen externe specialisten geraadpleegd en werd geen wetenschappelijke advisering verkregen van personen die buiten het project stonden.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan de vzw Ouderenzorg Zusters Jozefienen, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – cel Beheer.

¹ <http://www.waaserfgoed.be>

² www.cartesius.be

³ <https://download.agiv.be/Catalogus>

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN METHODEN

Voor het assessment van het projectgebied werden de bepalingen in hoofdstukken 7 en 12 van de Code Goede Praktijk gevolgd. In eerste instantie werd het projectgebied afgebakend en beschreven. Dit gebeurde in ArcGIS door middel van de digitale kadasterplannen, de bodembedekkingkaart en de inventaris van het landschappelijk en bouwkundig erfgoed. De aardkundige en ecologische kenmerken werden geïnventariseerd aan de hand van geologische en bodemkundige kaarten. Gekende archeologische en historische waarden en indicatoren werden geïnventariseerd aan de hand van gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), de inventaris van het bouwkundig erfgoed en een literatuurstudie. Aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's werd de recentere geschiedenis onderzocht. Op basis hiervan kon worden vastgesteld dat het gaat om een zone met lage densiteit aan bebouwing in het verleden.

Niet-gegeoreferende beelden werden gegeoreferend op basis van herkenningpunten. Vrijwel steeds werd hierbij gebruik gemaakt van een eerstegraads polynomiale vergelijking. Voor de visualisatie van de verschillende kaartlagen werd steeds rekening gehouden met de gebruiksschaal en de resolutie van de desbetreffende kaartlaag.

Bij al deze onderzoeken werd rekening gehouden met gegevens die betrekking hadden op het projectgebied, alsook de onmiddellijke tot nabije omgeving.

2.2. ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.1. Situering van het projectgebied

2.2.1.1. Algemene situering

Het projectgebied is gelegen op het grondgebied van Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen). In het zuiden is het gebied toegankelijk via de Gentse Baan (N70). Kadastraal is het gekend onder afdeling 4, Sectie D, perceel 58P (fig. 4).

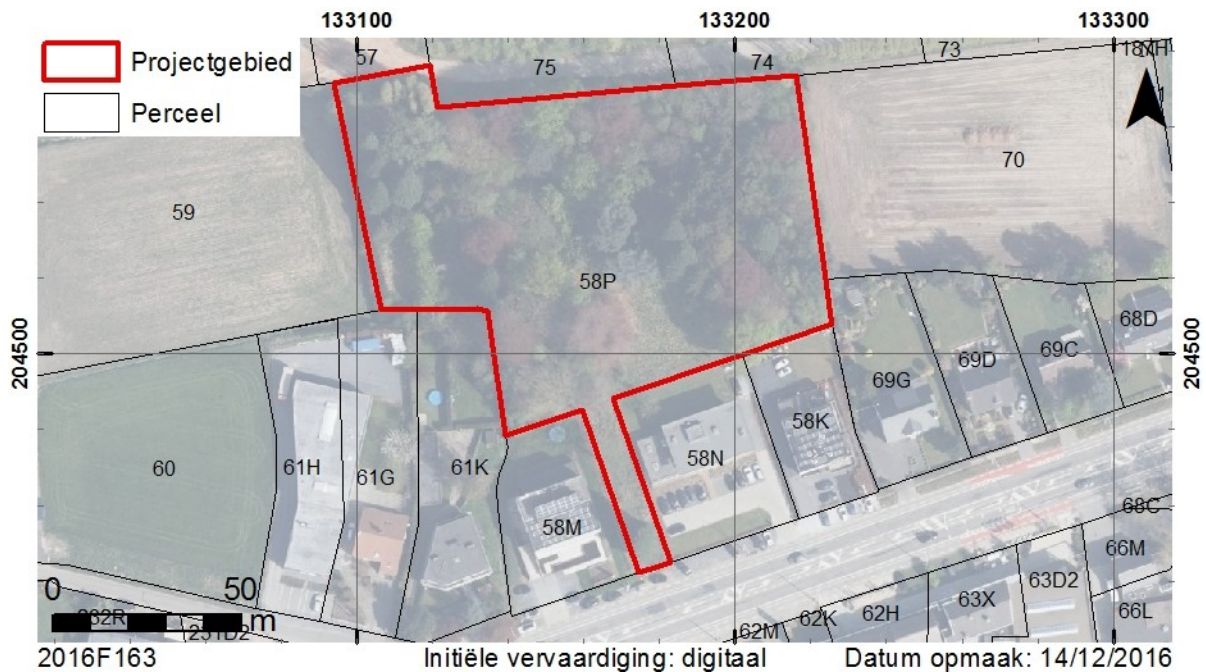

Fig. 4. Situering op het kadaster (GDI-Vlaanderen 2015).

Op de bodembedekkingkaart wordt het grootste deel van het projectgebied omschreven als “bomen”. De rest van het terrein wordt ingenomen door “gras, struiken”. Slechts twee kleine delen worden omschreven als “gebouwen” (fig. 5).

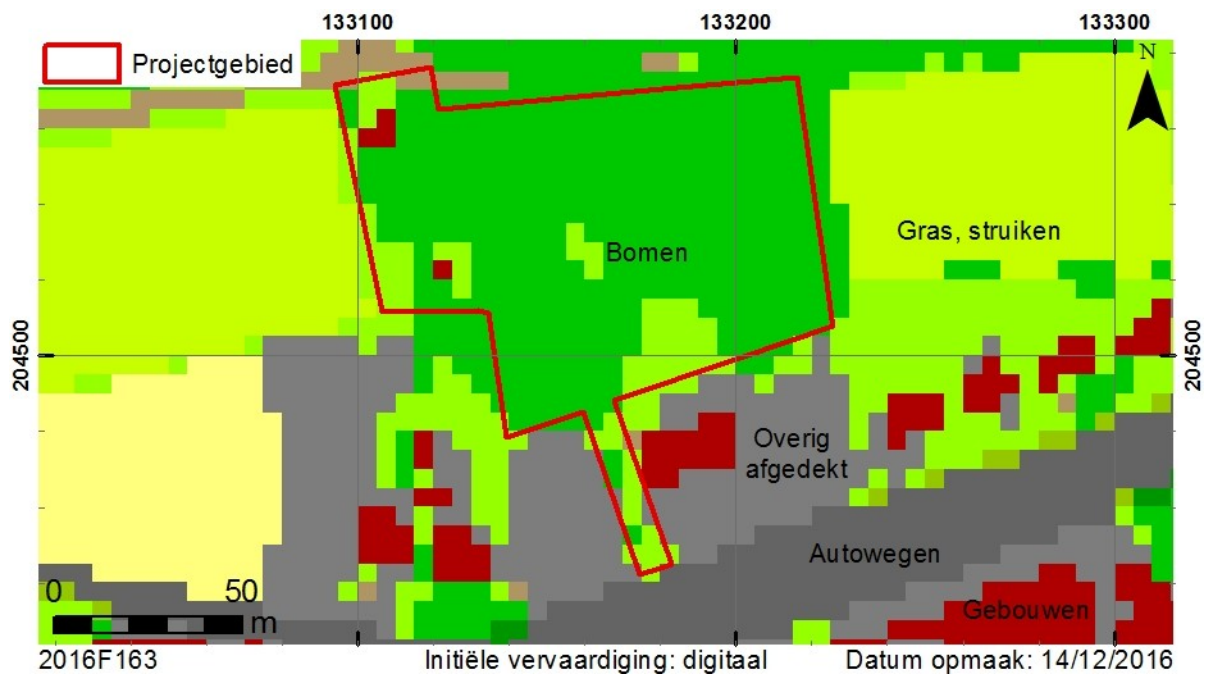

Fig. 5. Situering op de bodembedekkingkaart (AGIV WMS).

2.2.1.2. Topografische en hydrografische situering

Topografisch gezien kan het projectgebied gesitueerd worden op de rug van de Wase cuesta. Het reliëf binnen het projectgebied varieert tussen 22,3 en 25,5 m TAW. Onmiddellijk ten noorden van het projectgebied bevinden zich kleigroeven van de steenbakkerij Scheerders-Van Kerckhove.

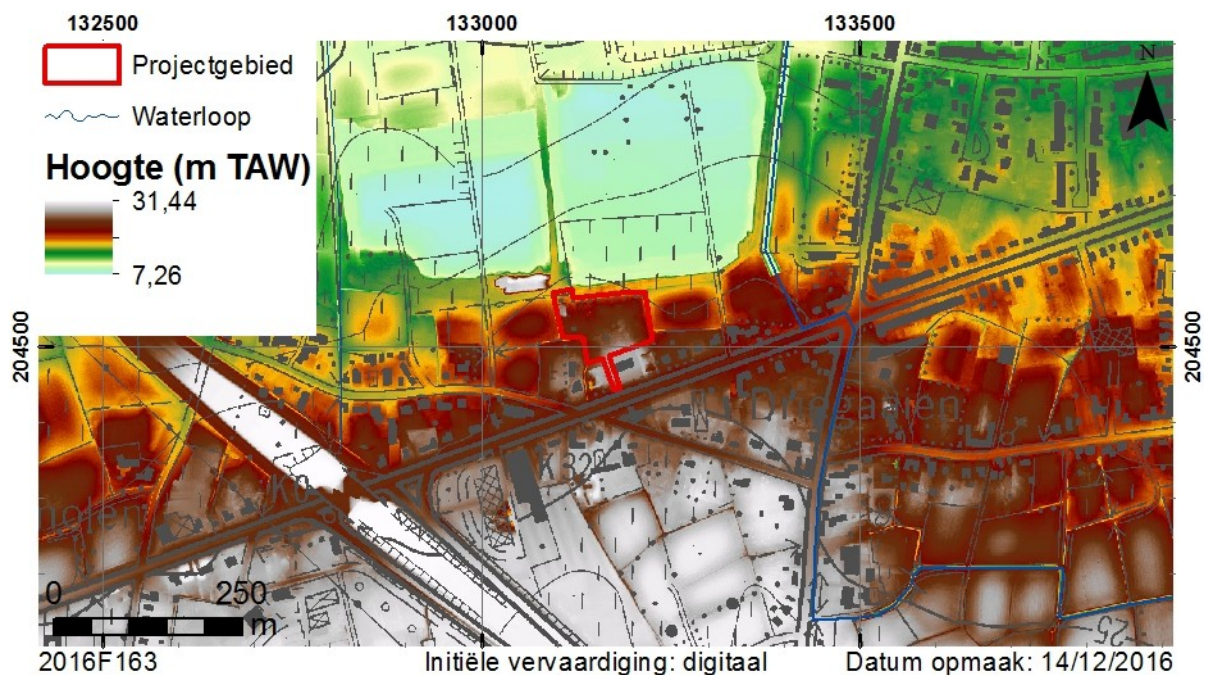

Fig. 6. Situering op de topografische kaart en het DHM-V (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2006).

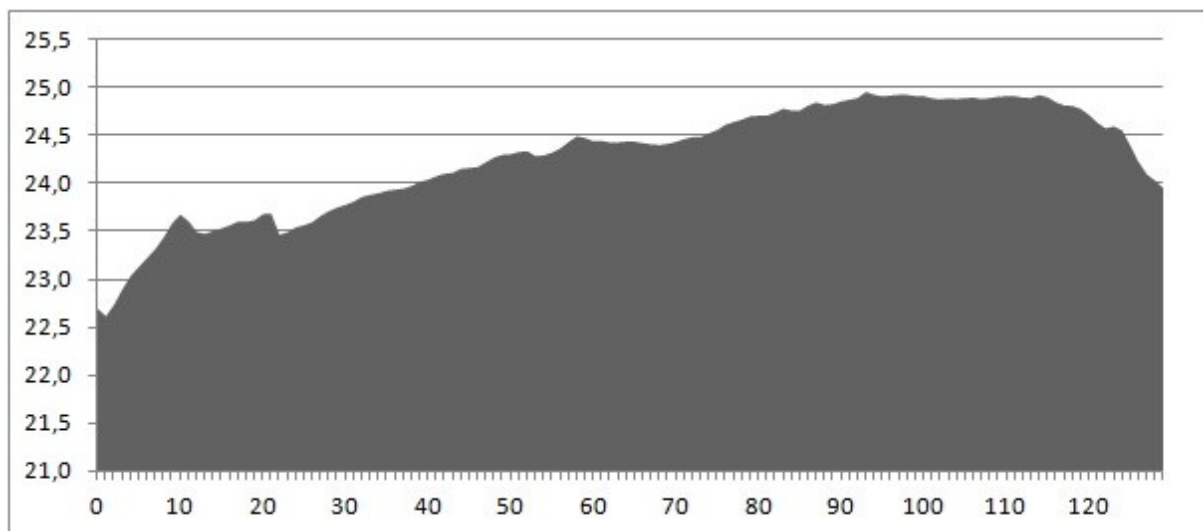

Fig. 7. Terreinprofiel (N-Z).

Op de Inventaris van het Landschappelijk Erfgoed wordt het projectgebied gesitueerd op de rand van het traditionele landschap “Land van Waas”. Op de Vlaamse Hydrografische Atlas bevindt het projectgebied zich binnen het stroomgebied van de Schelde, in het Bekken van de Gentse Kanalen. Het behoort tot de zone van de Moervaart van de monding van de Overloopbeek (excl.) tot de monding van de Oostvaart (incl.).

2.2.1.3. Geologische en bodemkundige situering

Op de geologische kaart van het Tertiair kan het projectgebied gesitueerd worden binnen het Lid van Terhagen. Dit lid maakt deel uit van de Formatie van Boom en bestaat uit bleekgrijze klei. Het vormt het meest kleiige deel van de Formatie van Boom. Het bovenste deel van de laag is ontkalkt en heeft een rozige tot bruine schijn. Het onderste deel van het Lid is kalkhoudend. Gemiddeld is deze laag 13 m dik. Het Lid van Terhagen bedekt het Lid van Belsele-Waas, een meer siltig onderdeel van de Formatie van Boom.⁴

⁴ Jacobs et al. 1993, 18 & 23.

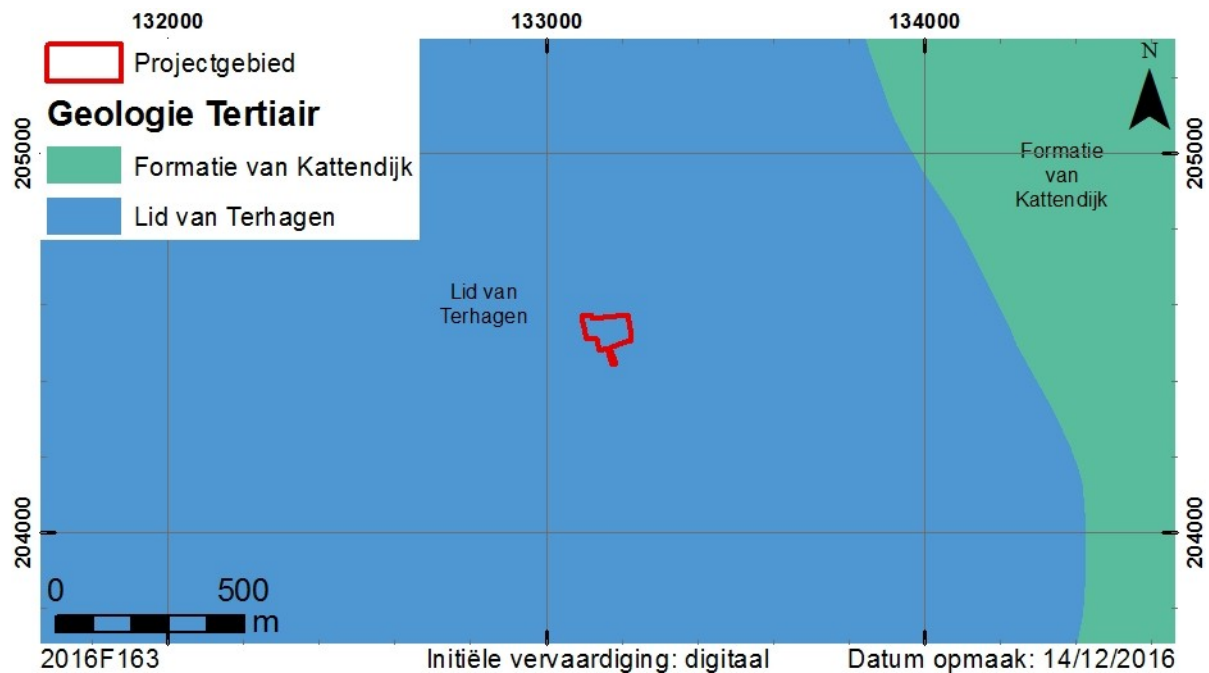

Fig. 8. Situering op de geologische kaart van het Tertiair (GDI-Vlaanderen 2002).

Binnen het projectgebied werden er tijdens het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) eolische sedimenten afgezet (fig. 9-D). Het betreft hier goed gesorteerd, homogeen, fijn tot middelmatig fijn zand, overwegend kalkloos. Het dekzand is een eolisch sediment van lokale oorsprong. Het werd afgezet door overheersende noordenwinden gedurende het Boven-Pleniweichseliaan en vooral in de koude fasen van het Tardiglaciaal en is afkomstig van deflatie van het vlakke laagterrasoppervlak. Het keienvloertje aan de basis van de dekzanden (sensu stricto) is een restgrind gevormd door deflatie van het fluvioperiglaciaal of Tertiair substraat. Het werd later bedolven onder aanwaaiend zand van lokale oorsprong.⁵

Na de eolische afzettingen werden de sedimenten plaatselijk herwerkt door afspoeling of massabeweging langs zwakke hellingen (fig. 9-H). Aangezien het gaat om eerder lokale herwerking zijn de sedimenten meestal nauw verwant met het substraat.⁶

⁵ Adams, Vermeire, De Moor et.al. 2002, 14-15.

⁶ Adams, Vermeire, De Moor et.al. 2002, 18.

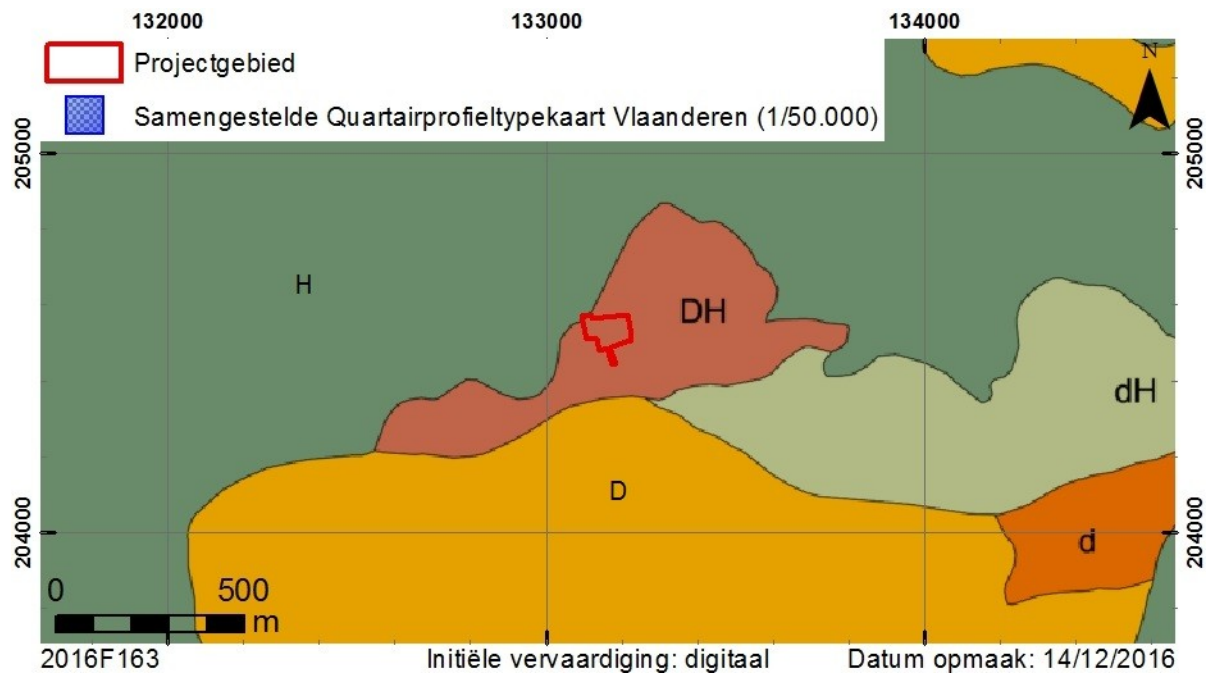

Fig. 9. Situering op de profieltypekaart van het Quartair (AGIV WMS).

Op de bodemkaart wordt de bodem binnen het projectgebied omschreven als matig droge zandgrond zonder en met profielontwikkeling (ZcP). Deze gronden zijn matig droog en vertonen roestverschijnselen tussen 60 en 90 cm.⁷

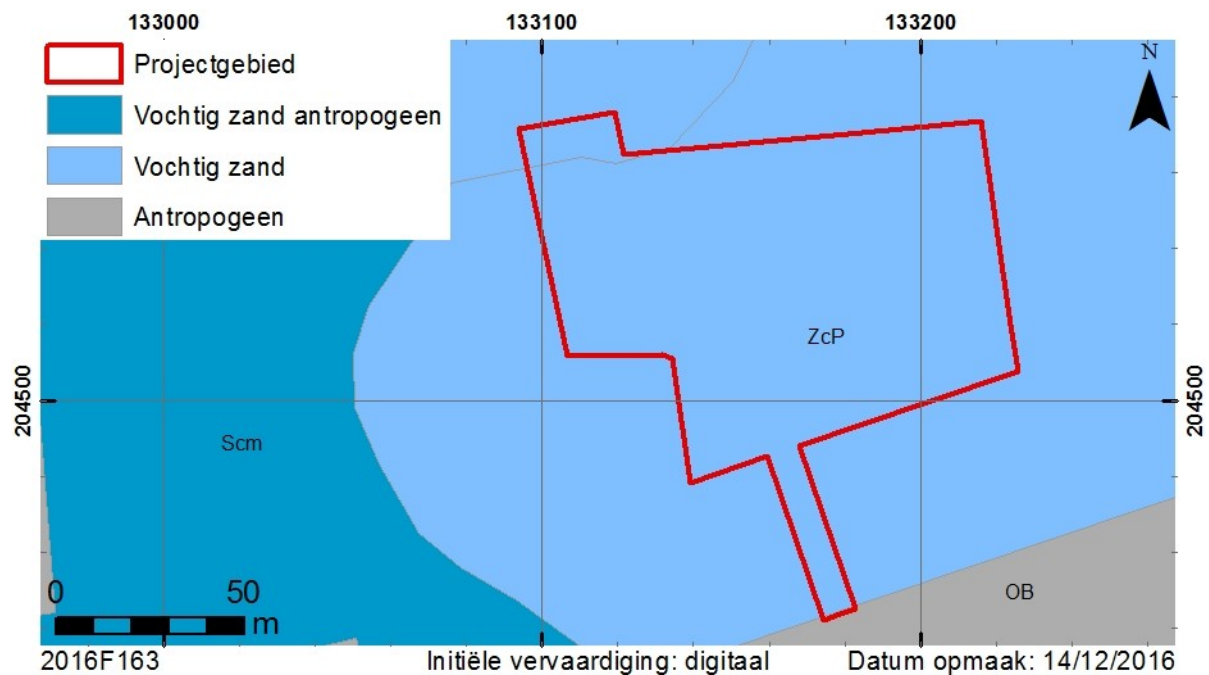

Fig. 10. Situering op de bodemkaart (GDI-Vlaanderen 2001).

Op de potentiële bodemerosiekaart is er voor het projectgebied geen informatie voorhanden (fig. 11). De totale erosie voor het perceel aan de westelijke rand wordt omschreven als zeer laag, voor het perceel ten oosten van het projectgebied is deze zelfs verwaarloosbaar.

⁷ Van Ranst & Sys, 2000, 131.

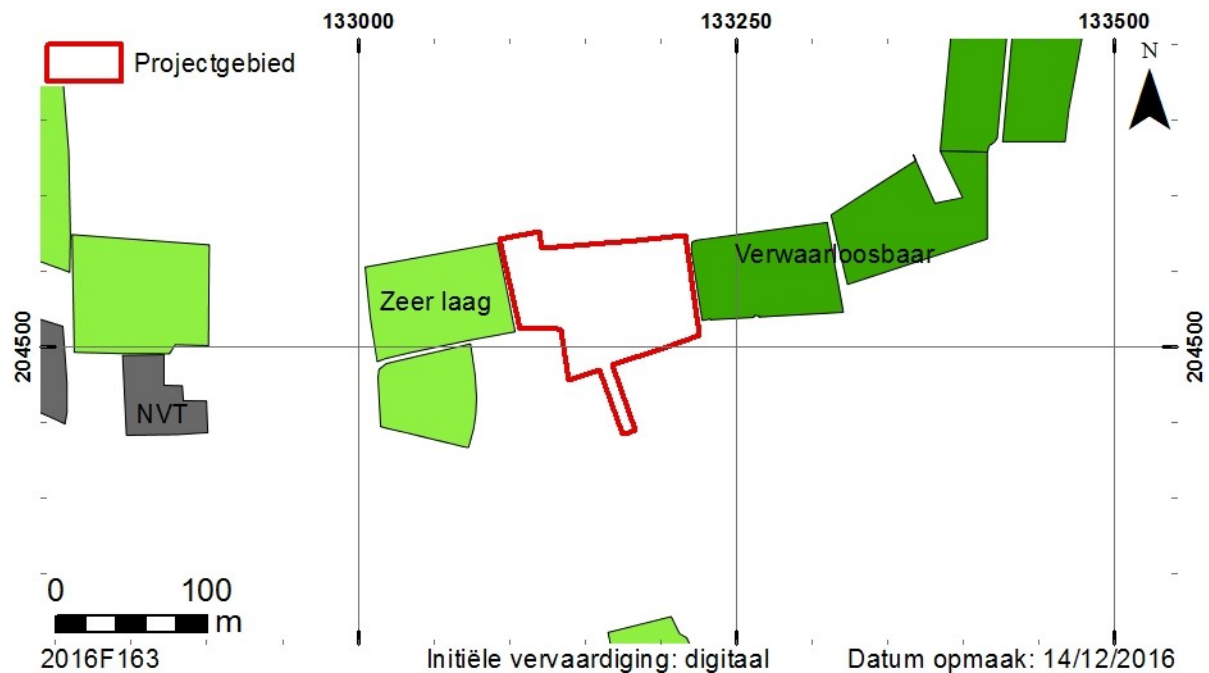

Fig. 11. Situering op de potentiële bodemerosiëkaart (AGIV WMS).

2.2.1.4. Bodemkundige waarnemingen

In het kader van het bureauonderzoek werd geen bodemkundig onderzoek uitgevoerd.

2.2.2. Historische beschrijving

Sint-Niklaas werd voor het eerst vermeld in 1217, toen de Doornikse bisschop Goswinus de pastoor van Waasmunster opdroeg om twee wijken – Sinaai en Sint-Niklaas – van zijn parochie af te splitsen⁸. Op 9 oktober 1219 schonk de gravin van Vlaanderen – Johanna van Constantinopel – *zes bunders* (± acht hectaren) grond aan de nieuwe parochie. Deze lagen ten oosten van de kerk, ongeveer ter hoogte van de Ankerstraat. In 1236 werden de grenzen van de parochie grotendeels vastgelegd. Deze grens bleef behouden tot de gemeentefusie van 1977. Op 1 juni 1241 werd de hoofdschepbank van het Land van Waas opgericht door de gravin van Vlaanderen. Dit was het hoogste bestuursorgaan voor de kasselrij Waas, het overkoepelde alle parochiebesturen van het Land van Waas en voerde de bevelen van het centrale gezag uit. In de keure werd bepaald dat het hoofdcollege wettelijk verplicht was om haar zittingen in Sint-Niklaas te houden, waardoor dit de hoofdplaats van het Land van Waas werd.⁹

Omtrent het projectgebied zelf zijn geen geschreven historische bronnen beschikbaar. De oudste beschikbare kaart met betrekking tot het projectgebied is de kabinetskaart van Ferraris (fig. 12). Gezien de ruime schaal van deze kaart, kan op basis hiervan enkel gesteld worden dat er binnen het projectgebied geen sprake was van bebouwing. Ten zuiden van het projectgebied is de ligging van een weg zichtbaar. De loop van deze weg werd later aangepast bij de aanleg van de N70.

⁸ Bogaert 2000, 53.

⁹ Demey A. 2000, 8-10.

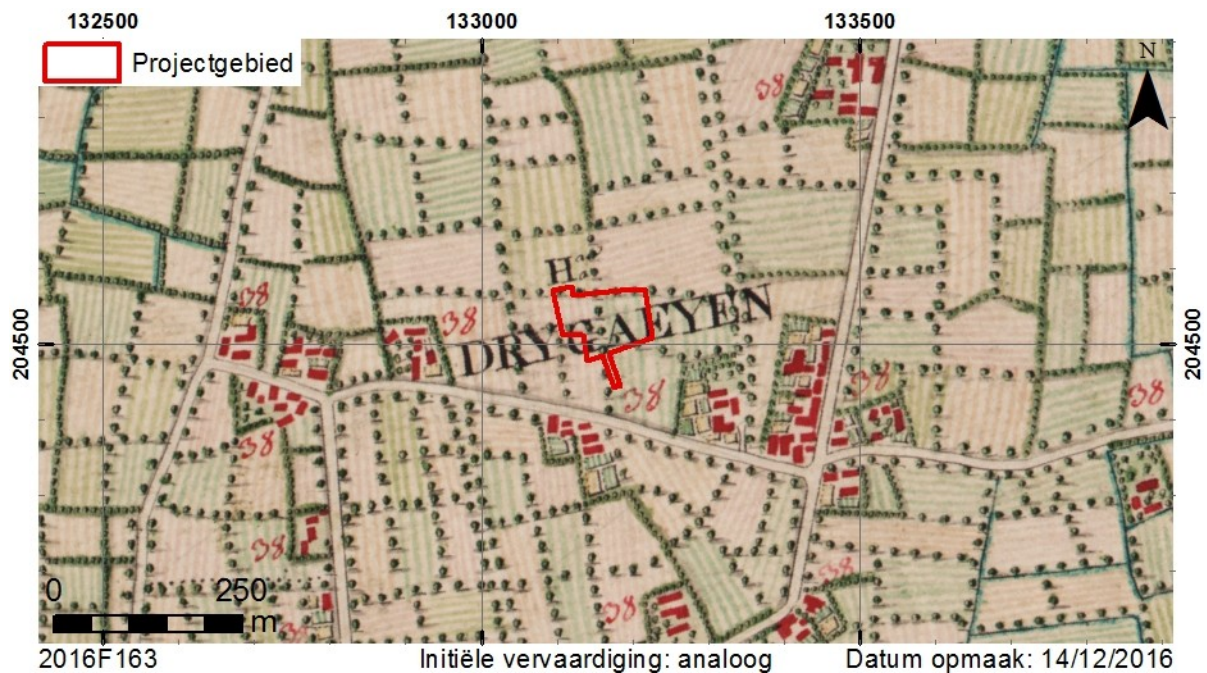

Fig. 12. Situering op de Ferrariskaart (AGIV WMS).

Een meer bruikbare historische kaart is deze die werd opgesteld door landmeter J.J. Du Caju in 1786 (fig. 13). Op deze kaart van de heerlijkheden van het Beverse te Sint-Niklaas en Waasmunster is te zien dat het projectgebied gelegen is binnen de wijk “De Winninge”, een wijk die behoort tot de *Heerlijkheid van Meuleackers*. De grenzen van de wijk werden gevormd door de Driegaaieystraat, de Botermelkstraat, de Potaardestraat en de Langhalsbeekstraat. De akkergroep “De winninge” werd reeds in 1545 vermeld¹⁰.

Op deze kaart is eveneens de weg ten zuiden van het projectgebied zichtbaar. Verder kunnen we afleiden dat het projectgebied ten laatste op het einde van de 18de eeuw opgedeeld was in twee verschillende percelen, waarbij de grens de zuidelijke uitloper van het projectgebied doorsnijdt. Aangezien deze percelen gelegen zijn binnen het verspreidingsgebied van de bolle akkers, is het zeer waarschijnlijk dat de percellering teruggaat tot de 15de/16de eeuw.¹¹

¹⁰ Laevaert 1962, 172-173.

¹¹ Van Hove 1997, 320-323.

Fig. 13. Situering op de kaart van de heerlijkheden van het Beverse in Sint-Niklaas en Waasmunster (J.J. Du Caju 1786, www.waaserfgoed.be).

De Atlas der Buurtwegen, alsook de kadasterkaart van Popp geven een gelijkaardig beeld van het projectgebied. Geen van beide kaart maakt enige melding van bebouwing binnen de toenmalige percelen.

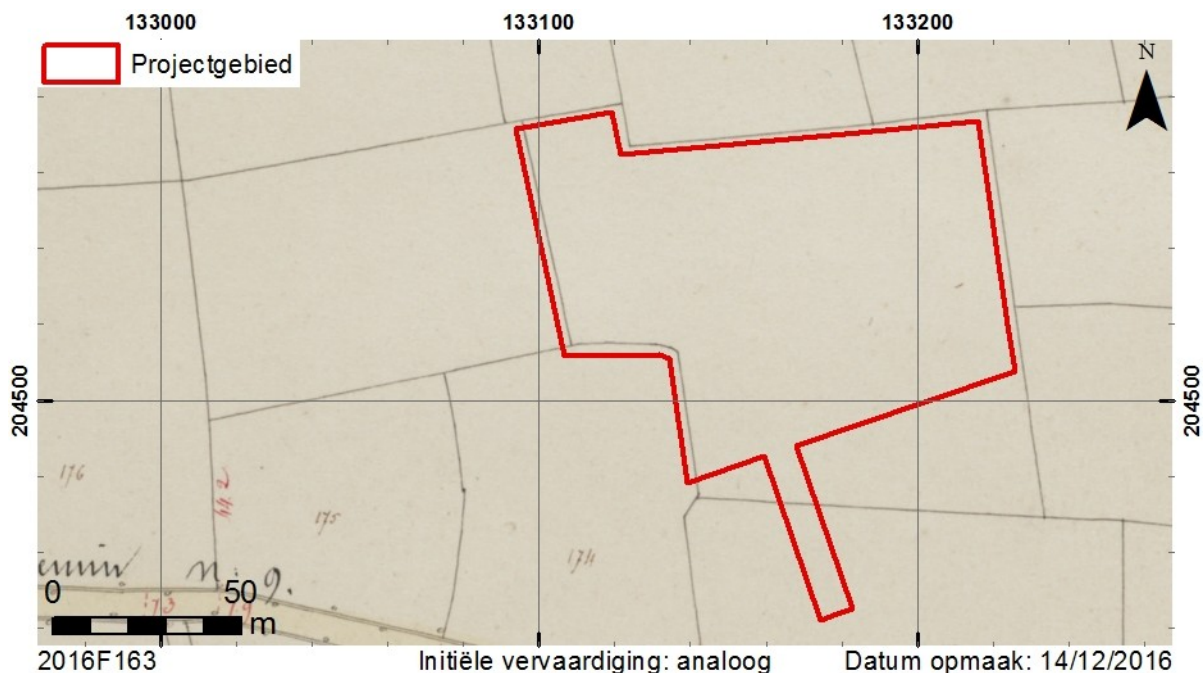

Fig. 14. Situering op de Atlas der Buurtwegen (AGIV WMS).

De topografische kaart van Vandermaelen geeft een enigszins vertekend beeld (fig. 15), aangezien het hierop lijkt alsof het zuiden van het projectgebied doorsneden wordt door een weg. In werkelijkheid gaat het om de weg die even bezuiden het projectgebied loopt en reeds te zien is op de Ferrariskaart en de kaart van J.J. Du Caju.

Op basis van deze kaart kan echter opgemaakt worden dat er binnen het projectgebied geen sprake is van bebouwing.

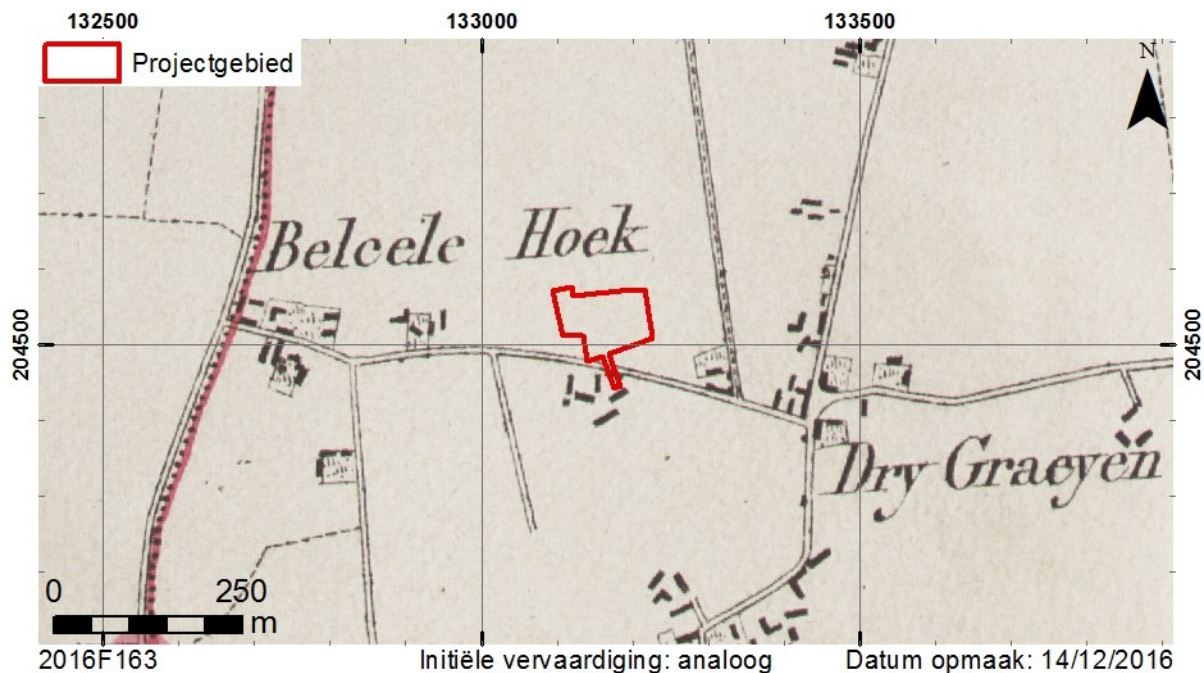

Fig. 15. Situering op de topografische kaart van Vandermaelen, 1846-1854 (AGIV WMS).

In de jaren '37 en '38 van de 20ste eeuw werd de baan Gent - Antwerpen (N70) aangelegd, het deel tussen de Driegaaienstraat en Belsele werd Gentse Baan genoemd¹². Als gevolg van de aanleg werd de perceellering in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied aangepast. Zo werden de twee percelen binnen het projectgebied samengevoegd tot één geheel. Deze nieuwe situatie is reeds duidelijk zichtbaar op een luchtfoto uit 1952 (fig. 16).

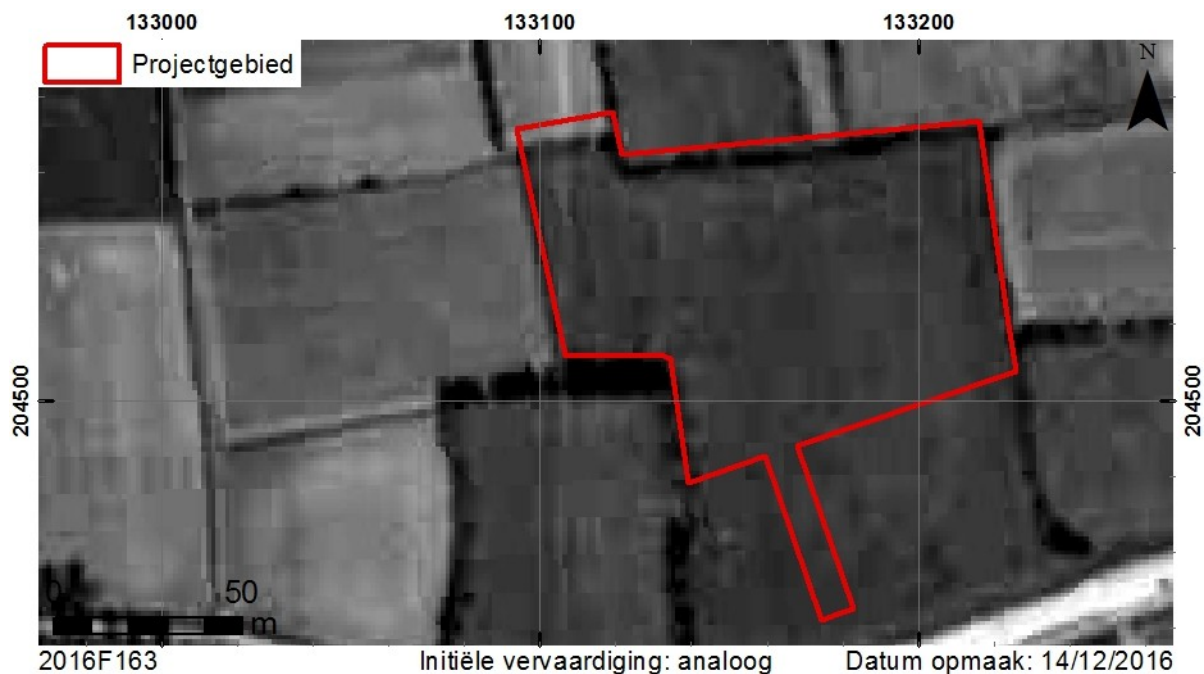

Fig. 16. Situering op een luchtfoto uit 1952 (www.cartesius.be).

¹² Laevaert 1962, 30; 48

Op de eerstvolgende luchtfoto, genomen in 1971 (fig. 17) is duidelijk te zien dat binnen een groot deel van het projectgebied bomen werden aangeplant. Hoewel dit niet geheel duidelijk is, lijkt er ook sprake te zijn van een gebouw in het noordwestelijke deel.

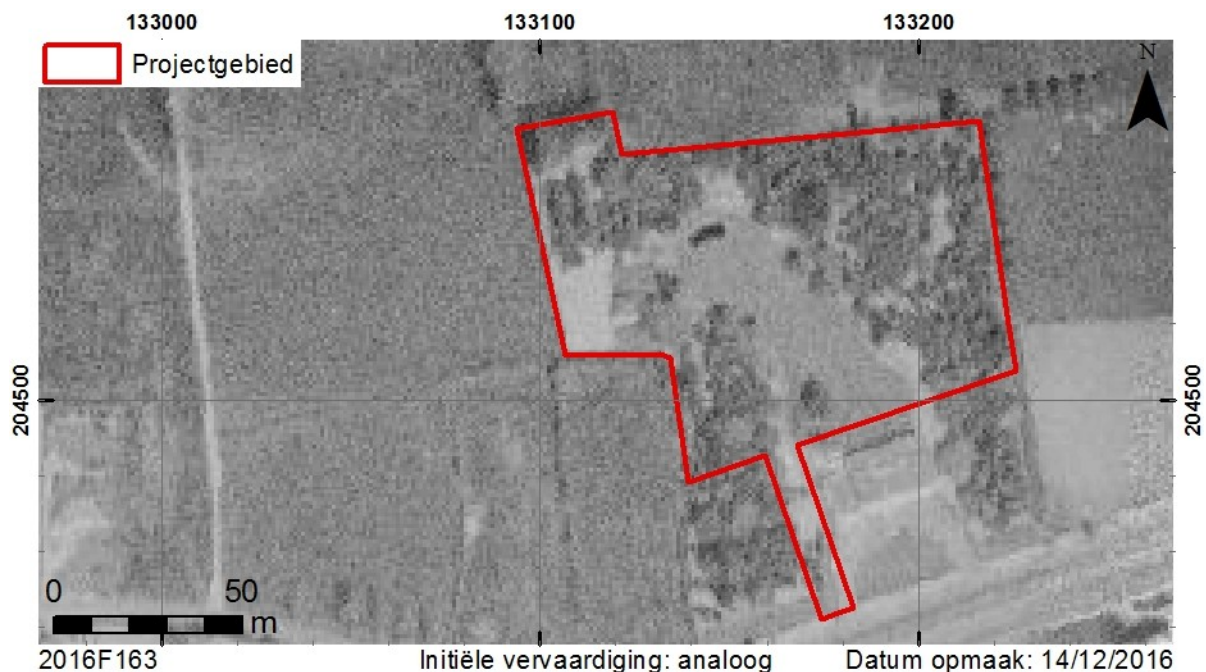

Fig. 17. Situering op een luchtfoto uit 1971 (AGIV WMS).

Op basis van de luchtfoto's uit de jaren '90 tot en met 2015 kan gesteld worden dat de situatie binnen het projectgebied sinds 1971 vrijwel ongewijzigd bleef. Wel kan gesteld worden dat de perceelgrenzen aangepast werden. Hierbij werd het zuidelijke deel onderverdeeld in meerdere kavels.

Ten tijde van de opmaak van dit bureauonderzoek is het projectgebied grotendeels bebost en zijn er twee kleine gebouwtjes aanwezig (fig. 1). Door de overheid wordt dit gebied dan ook beschouwd als "bos".

Het gebied ten noorden van het projectgebied werd ten laatste in de loop van de jaren '90 in gebruik genomen als kleigroeve. Dit verklaart het enorme hoogteverschil dat zichtbaar is op het digitaal hoogtemodel (fig. 6).

2.2.3. Archeologisch kader

In de nabije omgeving van het projectgebied wordt heden melding gemaakt van twee gekende archeologisch onderzochte sites.

Ten noorden van het projectgebied werd in 1968 een houten waterput vernield door de graafwerken van de firma Scheerders-Van Kerchove in het kader van de klei-exploitatie (fig. 18-32625). Hoewel de waterput niet degelijk onderzocht kon worden, werd door de toenmalige onderzoekers verondersteld dat de waterput een drietal meter diep geweest was.¹³ In 1974 werd een tweede waterput aangesneden op ongeveer 165 m van de eerste put. Ook hierbij ging het om een vierkante waterput die ongeveer even diep moet zijn geweest. Onderaan de put werden een laagje takken en een fragment zandsteen aangetroffen.¹⁴

¹³ Dewulf 1969, 197-198.

¹⁴ Dewulf 1974, 110-112

Ten oosten van het projectgebied, aan de Smisstraat, werd in 2012 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd door All-Archeo (fig. 18-164935). Bij dit vooronderzoek zijn er verscheidene greppels, kuilen en paalkuilen aangetroffen evenals verscheidene verstoringen. De meeste sporen zijn te dateren in de nieuwe en nieuwste tijd. Enkele paalsporen zijn, afgaande op hun uitgeloopte vulling, vermoedelijk ouder dan de nieuwe tijd. Deze oudere sporen maakten geen deel uit van structuren. Een vervolgonderzoek werd daarom ook niet nodig geacht.¹⁵

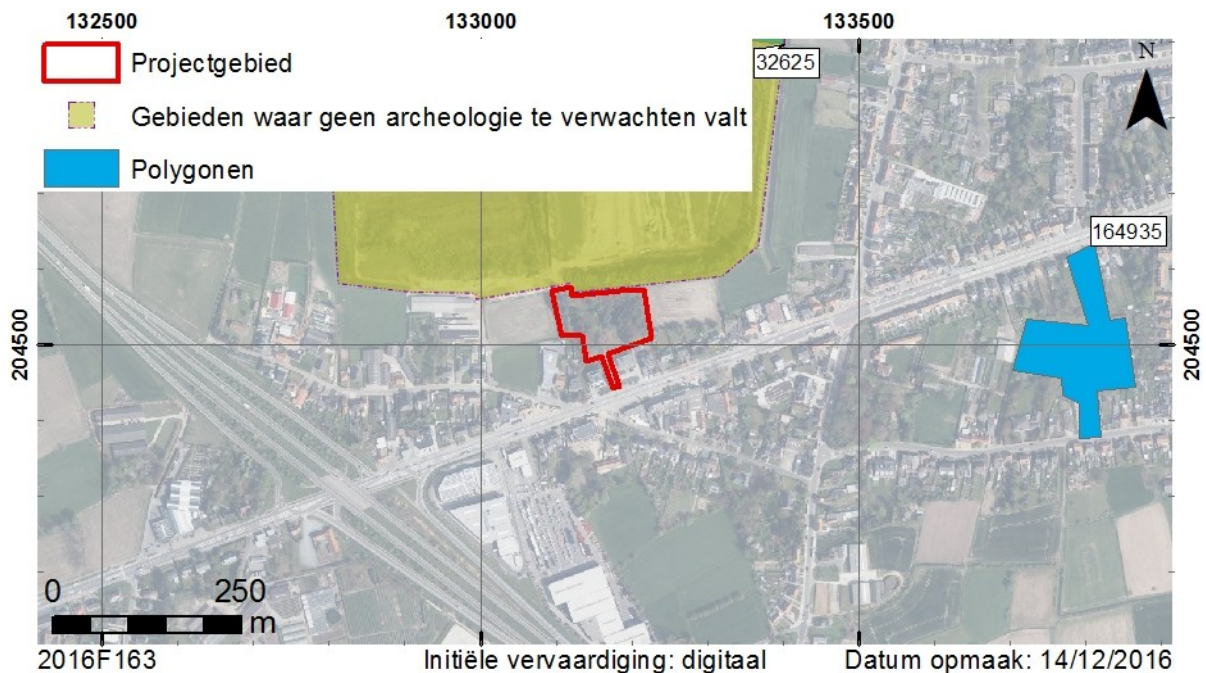

Fig. 18. Overzicht van de gekende archeologische waarden in de omgeving (GDI-Vlaanderen 2016a).

2.2.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Ten noorden van het projectgebied zijn er bij eerder onderzoek sporen aangetroffen van Romeinse bewoning. Het projectgebied bevindt zich op matig droge zandgronden.

Uit historisch en cartografisch onderzoek blijkt dat het grootste deel van het projectgebied de laatste eeuwen niet bewoond of bebouwd is geweest. De enige gekende bebouwing bevindt zich in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. De twee kleine gebouwtjes dateren, afgaande op de luchtfoto's, van na 1952. Gezien de beperkte verstoring en de zeer beperkte vatbaarheid voor erosie, is het zeer waarschijnlijk dat eventueel aanwezige archeologische sporen goed bewaard zijn gebleven.

2.2.5. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Het projectgebied bevindt zich op de rand van het traditioneel landschap "Land van Waas" en wordt gekenmerkt door een zandbodem. Historisch en cartografisch onderzoek wijst op bijzonder weinig verstoringen tijdens de laatste eeuwen. De nabijheid van een Romeinse site geeft een degelijk indicatie voor mogelijk aanwezig erfgoed binnen het projectgebied.

¹⁵ Bruggeman et.al. 2013.

3. SAMENVATTING

Ter hoogte van de Gentse Baan 45 te Sint-Niklaas zal de vzw Ouderenzorg Zusters Jozefienen een woonzorgcentrum bouwen. In het kader van het bureauonderzoek werd informatie verzameld over de bewoningsgeschiedenis, landschapshistoriek, de topografie, de geologie, het bodemgebruik, de vegetatie, de aanwezige erfgoedwaarden en de historische ingrepen.

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 9168,12 m², hierbij zal meer dan 1000 m² verstoord worden. Het projectgebied is momenteel beplant met bomen. Tot het midden van de vorige eeuw was het echter in gebruik als akkerland. Volgens de historische kaarten en luchtfoto's was dit reeds sinds de tweede helft van de 18de eeuw het geval. Het is zeer waarschijnlijk dat de landindeling teruggaat tot de aanleg van de bolle akkers in de 15de/16de eeuw.

Het projectgebied, gelegen op de grens van het traditionele landschap 'Land van Waas', wordt gekenmerkt door een zandbodem. De bodemerosie binnen het projectgebied is zeer laag, waardoor de bewaring van potentieel archeologisch erfgoed vermoedelijk goed zal zijn. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn er sporen van Romeinse bewoning aangetroffen.

De geografische, historische en archeologische gegevens wijzen op een mogelijkheid tot aanwezigheid van archeologisch erfgoed dat goed bewaard kan zijn. Om de aanwezigheid hiervan vast te stellen is verder onderzoek noodzakelijk. Concreet gaat het om een prospectie met ingreep in de bodem. Deze prospectie dient uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code Goede Praktijk. Concreet betekent dit dat er een minimale dekking van 12,5% moet bereikt worden door middel van sleuven en kijkvensters.

De vraagstelling voor het vervolgonderzoek is gericht op het waarderen van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Bij de prospectie dienen eventueel aanwezige archeologische sporen opgespoord en geëvalueerd te worden. Op basis hiervan dienen zones aangeduid te worden die al dan niet in aanmerking komen voor een vlakdekkend onderzoek.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- ADAMS R., VERMEIRE S., DE MOOR G. ET AL. 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart: kaartblad 15, Antwerpen*, Gent.
- BOGAERT A. 2000: Sinaai: het groene dorp met het eigenzinnige karakter, In: Van Bouchaute P. (red.): *Stad in de tijd: acht historische studies over Sint-Niklaas, Belsele, Nieuwkerken en Sinaai*, 53-72.
- BRUGGEMAN J., VAN STAHEY A. & DIERCKX L. 2013: *Archeologisch vooronderzoek Sint-Niklaas – Smisstraat 109/111*, Bornem.
- DEMEY A. 2000: De stad groeit. In: VAN BOUCHAUTE P. (red.), *Stad in de Tijd: acht historische studies over Sint-Niklaas, Belsele, Nieuwkerken en Sinaai*, Sint-Niklaas, pp. 7-24.
- DEWULF M. 1969: Oude en recente paleontologische en archeologische vondsten in het Land van Waas en omgeving. In: *Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, nr. 72, deel 3-4, Sint-Niklaas, pp. 177-212.
- DEWULF M. 1974: Archeologische vondsten. In: *Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, nr. 77, deel 1-2, Sint-Niklaas, pp. 105-116.
- JACOBS P., DE CEUKELAIRE M., DE BREUCK W. ET. AL. 1993: *Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams gewest: kaartblad 14, Lokeren*, Gent.
- LAEVAERT L. 1966: *Stad Sint-Niklaas: bijdrage tot de geschiedenis van de wijken, straten, pleinen, huizen en markt*, Antwerpen.
- VAN HOVE R. 1997: De "Klassieke" bolle akkers van het Waasland in archeologisch perspectief. In: *Berichten van de Archeologische Dienst Waasland*, nr. 3, Sint-Niklaas, pp. 283-328.
- VAN RANST E. & SYS C. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Gent.

4.2. CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

- GDI-VLAANDEREN 2001: *Vectoriële versie van de Bodemkaart* [shapefile], AGIV, IWT, Laboratorium voor Bodemkunde van de Universiteit Gent (GIS-Vlaanderen).
- GDI-VLAANDEREN 2002: *Vectoriële versie van de Tertiaire geologische kaart* [shapefile], MVG-EWBL-ANRE (GIS-Vlaanderen).
- GDI-VLAANDEREN 2006: *Digitaal hoogtemodel van Vlaanderen* [shapefile], MOW-Afd WL, VMM-Afd Water en AGIV.
- GDI-VLAANDEREN 2015: *Digitale kadastrale percelenplannen (AAPD) – AGIV, toestand 01/01/2015* [shapefile] (gedownload op 03/08/2015).
- GDI-VLAANDEREN 2016a: *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* [shapefile]
- GDI-VLAANDEREN 2016b: *Inventaris Landschappelijk Erfgoed*.
- GDI-VLAANDEREN 2016c: *Inventaris Bouwkundig Erfgoed*.

5. BIJLAGEN

- Lijst van plannen, kaarten en plattegronden
- Privacy-fiche
- Programma van maatregelen